Gaten in registers namen slavernij

Van onze correspondent

Den Haag - Op de voormalige Nederlandse Antillen is de behoefte aan naamswijziging in verband met het slavernijverleden niet groot. Dat neemt niet weg dat het mogelijk moet zijn en dat is soms lastig, omdat vaak niet is vast te stellen waar een naam vandaan komt. De registers zijn zeker voor de Bovenwindse eilanden verre van compleet. Naar schatting is ongeveer de helft tot twee derde van de namen bekend.

Een close-up van een kunstwerk van Avantia Damberg, met namen van Curaçaose families.

Dat stellen onderzoekers van het Verwey-Jonker Instituut in Utrecht vast in een verkenning in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC). De opdracht bestond uit drie vragen. Zijn er registers van geslachtsnamen die verband houden met de slavernij? Zijn er bronnen om ontbrekende namen aan te vullen? En wat is de bruikbaarheid in verband met eventuele verzoeken tot naamswijziging?

Er werd onderzoek gedaan in Suriname, de voormalige Nederlandse Antillen en Indonesië. De namen werden vooral toegekend rond de afschaffing van de slavernij (1863) en op Curaçao, Aruba en Bonaire is duidelijk de katholieke en Portugees/Spaanse invloed te zien. Vaak bepaalden de koloniale bestuurders en voormalige eigenaren de achternaam van de vrije slaafgemaakten.

Hierbij werd vaak gekozen voor de voornaam van een voormoeder en daarom is Martina de meest voorkomende aan de slavernij gerelateerde achternaam. Maar ook Martha, Cicilia, Francisca, Mercelina, Rosalia en Nederlands aandoende namen als Cijntje (Sientje), Pieternella en Geertruida komen relatief vaak voor.

De onderzoekers noemen ook Girigori, Jantji, Balentien, Maduro en Croes als namen met deze herkomst. En er zijn neerbuigende namen gegeven als Kleinmoedig, Vlijtig, Scherptong en Kibbelaar. Zoals bekend kregen tot slaaf gemaakte moeders regelmatig kinderen van een witte vader. Die kregen achternamen als Sambo (scheldwoord voor zo'n kind), Rooispruit en Adoptie.

Op de voormalige Antillen - en vooral op Sint Maarten en ook Saba en Sint Eustatius - werden slaafgemaakten nogal eens verplaatst naar andere koloniale gebieden. Op Sint Maarten liepen ze bovendien na de Franse afschaffing van de slavernij in 1648 (vijftien jaar eerder dan Nederland) vaak naar de andere kant van het eiland. Deze context maakt de emancipatieregisters van de Bovenwindse Eilanden en in het bijzonder die van Sint Maarten, ook als ze teruggevonden worden, minder volledig dan die voor de benedenwindse eilanden.

Los van ontbrekende registers moet er ook nog veel worden gedigitaliseerd, aldus het verkennende onderzoek, vooral op Aruba en de Bovenwinden. De beschikbare registers zijn wel betrouwbaar. Voor de eilanden speelt verder nog meer mee dat er vele gevallen van naamsverbastering zijn geweest, wat niet altijd duidelijk is vastgelegd. Doop- trouw- en begraafboeken in de kerkelijke archieven zijn van groot belang ter aanvulling van de nu bekende registers. Zoals gezegd leeft het thema van naamswijziging in verband met het slavernijverleden op de voormalige Antillen niet of nauwelijks. De onderzoekers citeren een gesprekspartner: „Alsof we afstand zouden moeten nemen van een naam die verwijst naar het slavernijverleden? Dat lijkt me een beetje vreemd. Moet er iets weggepoetst worden van Nederland?" Andere aspecten van het slavernijverleden worden belangrijker gevonden. Op het 'zevende eiland' (Nederland) leeft het thema van naamswijziging veel meer.